

GẮN LÝ LUẬN VỚI THỰC TIỄN TRONG GIẢNG DẠY MÔN GIÁO DỤC CHÍNH TRỊ Ở CÁC TRƯỜNG CAO ĐẲNG

Trần Thị Phi*

ABSTRACT

Political education is a compulsory subject in the general subjects in the college-level training program. In fact, the acquisition and instillation of political education knowledge systems for students face many difficulties due to subject specificity, broad knowledge, high generalization and abstraction. In order to gradually overcome those shortcomings and limitations in the process of teaching political theory subjects in general and political education in particular, it is required that lecturers have a method of communicating and interpreting issues vividly through the expansion of practical connections associated with theoretical contents, thereby helping students to absorb abstract theories more simply.

Keywords: Politics, faculty, theory, practice, school nhà.

Ngày nhận bài: 9/5/2021; Ngày phân biện: 11/5/2021; Ngày duyệt đăng: 15/6/2021

1. Đặt vấn đề

Lý luận là một hệ thống những tri thức được khái quát từ thực tiễn phản ánh mối liên hệ bản chất những quy luật của thế giới khách quan. Chủ tịch Hồ Chí Minh Minh từng chỉ rõ: “Lý luận là sự tổng kết những kinh nghiệm của loài người, là tổng hợp những tri thức về tự nhiên và xã hội tích trữ lại trong quá trình lịch sử” [1, tr.96]. Lý luận được hình thành từ kinh nghiệm, trên cơ sở tổng kết kinh nghiệm, nhưng lý luận không hình thành một cách tự phát từ kinh nghiệm và không phải mọi lý luận đều trực tiếp xuất phát từ kinh nghiệm. Do tính độc lập tương đối của nó, lý luận có thể đi trước những dữ kiện kinh nghiệm. Tuy nhiên điều đó không làm mất đi mối liên hệ giữa lý luận với kinh nghiệm, lý luận mang tính trừu tượng và khái quát cao nên nó đem lại những hiểu biết sâu sắc về bản chất, tính quy luật của các sự vật, hiện tượng khách quan. Như vậy, lý luận thể hiện tính chân lý sâu sắc hơn, chính xác hơn, hệ thống hơn và phạm vi ứng dụng của nó cũng phổ biến, rộng rãi hơn nhiều so với tri thức kinh nghiệm.

Thực tiễn là toàn bộ hoạt động vật chất có mục đích mang tính lịch sử - xã hội của con người nhằm cải tạo tự nhiên và xã hội. Hoạt động thực tiễn là quá trình con người sử dụng công cụ phương tiện vật chất, sức mạnh vật chất tác động vào tự nhiên xã hội để cải tạo làm biến đổi cho phù hợp với nhu cầu của mình. Hoạt động thực tiễn là quá trình tương tác giữa chủ thể

và khách thể trong đó chủ thể hướng vào việc cải tạo khách thể trên cơ sở đó nhận thức khách thể. Vì vậy thực tiễn là mắt khâu trung gian nối liền ý thức của con người với thế giới bên ngoài. Thực tiễn là hoạt động có tính chất loài người. Hoạt động đó không thể tiến hành chỉ bằng vài cá nhân riêng lẻ mà phải bằng hoạt động của đông đảo quần chúng nhân dân trong xã hội. Đó là hoạt động của nhiều tầng lớp, nhiều giai cấp. Chủ thể không phải là một vài cá nhân mà là cả xã hội trong giai đoạn lịch sử nhất định. Cho nên xét về nội dung cũng như về phương thức thực hiện, thực tiễn có tính lịch sử xã hội. Thực tiễn là hoạt động vật chất gắn liền với sự biến đổi tiến bộ của tự nhiên xã hội loài người nhằm cải tạo tự nhiên xã hội. Nhưng hoạt động vật chất nào đi ngược lại với khoa học tự nhiên và xã hội thì không gọi là hoạt động thực tiễn.

Trong mối quan hệ giữa lý luận và thực tiễn thì thực tiễn quyết định lý luận, lý luận tác động trở lại thực tiễn. Thực tiễn quyết định lý luận trước hết ở chỗ thực tiễn là cơ sở động lực chủ yếu và trực tiếp của lý luận. Triết học Mác – Lênin cho rằng con người quan hệ với thế giới bắt đầu không phải bằng lý luận mà bằng thực tiễn. Chính trong quá trình hoạt động thực tiễn cải tạo thế giới buộc con người phải nhận thức thế giới do đó mà lý luận con người được hình thành và phát triển. Bằng hoạt động thực tiễn, con người tác động vào thế giới buộc thế giới khách quan phải bộc lộ những tính chất quy luật của nó trên cơ sở đó mà con người nhận thức được chúng. Thực tiễn cung cấp những tài liệu cho lý luận. Do đó không có thực tiễn thì không có lý

* ThS. Trường Cao đẳng Kinh tế - Kế hoạch Đà Nẵng

luận và không có cả khoa học. Hiểu biết của con người xét đến cùng phải bắt nguồn từ thực tiễn. Thực tiễn đề ra nhu cầu, nhiệm vụ và giới hạn phát triển của lý luận và sự phát triển của các ngành khoa học. Nhu cầu của thực tiễn đòi hỏi phải có tri thức mới. Thực tiễn còn có tác dụng rèn luyện các giác quan của con người. Nó là cơ sở để chế tạo ra những công cụ máy móc hỗ trợ cho nhận thức con người. Thực tiễn còn là mục đích của lý luận. Triết học Mác – Lênin chỉ ra rằng từ hoạt động thực tiễn mà có tri thức và khoa học. Lý luận khoa học sau khi ra đời phải quay về phục vụ thực tiễn, hướng dẫn chi đạo thực tiễn, chỉ có ý nghĩa thực sự khi chúng được vận dụng vào thực tiễn, cải tạo thực tiễn, phục vụ mục tiêu phát triển chung.

Tóm lại, từ sự phân tích trên vai trò thực tiễn đối với lý luận, yêu cầu lý luận xuất phát từ thực tiễn, dựa trên cơ sở thực tiễn, đi sâu, đi sát thực tiễn, nghiên cứu lý luận phải liên hệ thực tiễn. Nếu xa rời thực tiễn thì sẽ dẫn đến sai lầm của bệnh chủ quan, giáo điều, máy móc, quan liêu. Nhận thức lý luận đúng phù hợp với thực tiễn thì nó thúc đẩy thực tiễn phát triển, nếu nhận thức phản ánh sai thực tiễn nó sẽ kìm hãm sự phát triển thực tiễn.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Gắn lý luận với thực tiễn trong giảng dạy môn giáo dục chính trị.

Việc gắn lý luận với thực tế trong giảng dạy là vấn đề cần thiết trong tất cả môn học. Như chúng ta đã biết, bản chất của hoạt động học tập là tiếp nhận, thấu hiểu, từ đó nắm bắt những tri thức đã được tổng kết từ thực tiễn và chuyển hóa thành phương pháp kỹ năng thực hành trong thực tế. Đối với các môn lý luận chính trị, kết luận của Ban Bí thư Trung ương, ngày 28 tháng 3 năm 2014 cũng đã chỉ rõ: “*Học tập lý luận chính trị trong hệ thống giáo dục quốc dân là giáo dục những vấn đề cơ bản nhất của chủ nghĩa Mác – Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối của Đảng; sát với thực tiễn, không máy móc, giáo điều, khô cứng; gắn với chủ nghĩa xã hội và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội của Việt Nam*”. Môn giáo dục chính trị dạy cho sinh viên các trường cao đẳng cũng không nằm ngoài quan điểm đó, vừa đảm bảo tính hệ thống của chương trình đào tạo đồng thời hình thành và phát triển tư duy lý luận cho người học nhưng mặt khác phải lựa chọn những vấn đề lý luận gắn liền với thực tiễn đã và đang diễn ra ở Việt Nam cũng như trên thế giới, nhằm khơi dậy tư duy sáng tạo và tạo hứng thú học tập của sinh viên. Tuy nhiên, từ thực tế việc gắn lý luận với thực tiễn trong giảng dạy môn giáo dục chính trị hiện nay gặp nhiều khó khăn.

Thứ nhất, môn giáo dục chính trị không ít cơ sở giáo dục cao đẳng hiện nay chưa được quan tâm, đầu tư đúng mức ở tất cả các mặt, còn xem nhẹ môn học vì các trường chú trọng vào đào tạo về chuyên môn và kỹ năng mềm cho sinh viên. Một số trường áp dụng hình thức dạy online, cắt giảm số tiết, ghép lớp gây khó khăn cho người dạy và người học trong việc liên hệ giữa lý thuyết với thực tiễn tùy theo từng ngành của sinh viên nên hiệu quả đào tạo chưa như mong muốn.

Thứ hai, khác với trước đây, trình độ nhận thức về chính trị - xã hội của sinh viên còn hạn chế nhất định nhưng hiện nay do nguồn thông tin phong phú ngoài sách vở rất dễ tiếp cận nên trình độ nhận thức của sinh viên đã được nâng cao. Trong khi đó, một bộ phận là cán bộ, Đảng viên về uy tín và tính gương mẫu có phần suy giảm; sự tha hóa, biến chất của họ đã làm ảnh hưởng nghiêm trọng đến uy tín của Đảng trước nhân dân, đặc biệt tác động nghiêm trọng đến niềm tin của giới trẻ, trong đó có sinh viên. Vì vậy, khi giảng dạy về nội dung của môn học giáo dục chính trị khó khăn hơn trước rất nhiều.

Thứ ba, trong bối cảnh quốc tế thời kỳ hội nhập với những biểu hiện xa rời mục tiêu chủ nghĩa xã hội; âm mưu “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” đang có chiều hướng diễn biến ngày càng phức tạp. Thêm vào đó, không ít giảng viên có biểu hiện tâm lý chán nản, không còn tâm huyết với nghề, giảng dạy đôi phó làm sao truyền đủ nội dung tinh thần của giáo trình mà thiếu sự đầu tư, tìm tòi nghiên cứu để tự làm mới mình. Chính vì thế mà nhiều giảng viên vô tình bị biến thành công cụ rao giảng những thứ hàn lâm, kinh viện, xa rời thực tiễn cuộc sống. Điều này dẫn đến tình trạng là làm cho sinh viên càng có lý do “chán ghét”, coi thường môn học giáo dục chính trị.

Vì vậy nhiệm vụ của người giảng viên giảng dạy môn Lý luận chính trị nói chung và giáo dục chính trị nói riêng ở các trường cao đẳng hiện nay là cần phải yêu nghề, xác định lại lập trường tư tưởng, cố gắng kết hợp nâng cao nhận thức lý luận và nâng cao cả năng lực vận dụng lý luận vào hoạt động thực tiễn. Cách đây hơn 60 năm, trong diễn văn khai mạc đọc tại lớp học lý luận khóa I tại trường Nguyễn Ái Quốc ngày 7 tháng 9 năm 1957 Chủ tịch Hồ Chí Minh đã căn dặn rất cụ thể đối với các đồng chí học viên. Người đã nêu và trả lời các câu hỏi rất thấu đáo đó là: “*Vì sao phải học lý luận? Học tập lý luận là một sự bức thiết đối với Đảng ta như thế nào? Lý luận quan trọng đối với Đảng như thế nào?*” [2, tr.492]. Người chỉ rõ thực trạng tinh thần học tập và giao nhiệm vụ cụ thể cho học viên. Người đặc biệt quan tâm đến gắn lý luận với thực tiễn

trong giảng dạy lý luận chính trị. Ai cũng biết rằng, lý luận là những vấn đề được đúc kết từ thực tiễn, nhưng lý luận lại có những tác động trở lại đó là soi sáng cho thực tiễn. Lênin khẳng định: “Không có lý luận cách mạng thì không có phong trào cách mạng” và “Chỉ đảng nào có được một lý luận tiên phong hướng dẫn mới có thể làm tròn vai trò chiến sĩ tiên phong” [3, tr.30]. Lý luận vô cùng quan trọng và cần thiết như vậy, nhưng học không đúng, giảng dạy lý luận không đúng sẽ không đem lại hiệu quả cao. Vì thế khi giảng dạy học tập giáo dục chính trị phải nhấn mạnh nội dung gắn lý luận với thực tiễn. Từ thực tiễn đó, để gắn được lý luận với hoạt động thực trong quá trình giảng dạy môn giáo dục chính trị ở các trường cao đẳng cần có những giải pháp phù hợp để nâng cao hiệu quả dạy và học trong nhà trường hiện nay.

2.2. Những giải pháp gắn lý luận với thực tiễn trong giảng dạy môn giáo dục chính trị.

Thứ nhất, cần nhận thức rõ tầm quan trọng của việc nâng cao tính thực tiễn trong giảng dạy giáo dục chính trị cho sinh viên trong nhà trường. Chủ tịch Hồ Chí Minh từng nhắc nhở chúng ta: “*Lý luận cốt để áp dụng vào công việc thực tế. Lý luận mà không áp dụng vào công việc thực tế là lý luận suông. Dù xem được hàng ngàn, hàng vạn quyển lý luận, nếu không biết đem ra thực hành, thì khác nào cái hòm đựng sách*” [4, tr 234]. Hay những lời thơ của Johann Wolfgang Goethe: “*Mọi lý thuyết đều là màu xám. Chỉ có cây đời mãi mãi xanh tươi*”; lý thuyết học trong sách vở chỉ là màu xám, khô khan còn thực tiễn muôn màu muôn vẻ, nên chúng ta phải có sự kết hợp linh hoạt giữa lý thuyết và thực tiễn. Bài giảng có tính thực tiễn sẽ làm cho các vấn đề lý luận trừu tượng, khó hiểu, phức tạp thành những điều gần gũi, giản dị, dễ tiếp thu. Các nội dung lý luận không còn khô khan, trở nên trôi chảy đối với sinh viên nếu giảng viên biết khai thác tư liệu thực tiễn để lồng ghép, minh họa cho từng nội dung, phù hợp với đối tượng người học.

Thứ hai, cần hiểu đúng và thống nhất các yếu tố thực tiễn đưa vào trong giảng dạy. Thực tiễn là toàn bộ hoạt động vật chất có mục đích mang tính lịch sử - xã hội của con người nhằm cải tạo thế giới. Vậy nên, hoạt động thực tiễn hết sức phong phú, diễn ra hàng ngày trên nhiều phương diện của đời sống xã hội. Chính vì thế, giảng viên phải thường xuyên cập nhật thực tiễn thông qua các hoạt động thực tế của bản thân, gắn việc nghiên cứu lý luận với vận dụng giải quyết các vấn đề thực tế cuộc sống, từ đó mà tổng kết, bổ sung, điều chỉnh cho lý luận. Về phía nhà trường cần tạo điều

kiện cho giảng viên giảng dạy bộ môn giáo dục chính trị tham gia các hoạt động nghiên cứu thực tế, chương trình tham quan, tập huấn... vì hết sức quan trọng để giảng viên cập nhật kiến thức thực tiễn phục vụ cho công tác giảng dạy và nghiên cứu.

Thứ ba, đề việc liên hệ lý luận với thực tiễn đạt hiệu quả mong muốn, tránh việc sử dụng tài liệu thực tiễn một cách tràn lan, thiếu chọn lọc, dễ gây cảm giác “bội thực” hoặc nhầm chán thông tin cho người học, theo tôi giảng viên cần làm thao tác chọn lọc, xác định nội dung nào cần thiết phải liên hệ thực tiễn cho phù hợp, những yếu tố thực tiễn đưa vào bài giảng phải mang tính điển hình, có ý nghĩa chung chứ không phải ngẫu nhiên, ngẫu hứng, các sự kiện thực tiễn phải mang tính thời sự, đang được xã hội quan tâm nhiều; mỗi yếu tố thực tiễn đều phải có nguồn gốc, xuất xứ rõ ràng và đảm bảo tính trung thực, khách quan; khi đưa thực tiễn vào liên hệ nên có sự phân tích rõ ràng; làm nổi bật được thông điệp cần chuyên tải hay minh họa của lý luận; để người học thấy được sự liên hệ giữa lý luận với thực tiễn, từ đó kết luận được vấn đề cần học tập và nghiên cứu.

3. Kết luận

Để đáp ứng yêu cầu và mục tiêu đào tạo trong giai đoạn mới, giảng viên không chỉ hiểu biết sâu rộng kiến thức chuyên môn mà còn phải tích cực đổi mới, linh hoạt về phương pháp; thường xuyên bám sát thực tiễn, tổng hợp thực tiễn để làm sâu sắc thêm lý luận, gắn lý luận với thực tiễn. Bên cạnh đó, lãnh đạo cơ sở giáo dục, nhà trường, các cấp quản lý cần tạo điều kiện nhiều hơn nữa giúp người thầy nuôi dưỡng tâm huyết, tích cực sáng tạo, đổi mới trong nhiệm vụ nghiên cứu, giảng dạy và giúp người học hình thành tình cảm, niềm tin, động cơ đúng đắn trong quá trình học tập; giải tỏa được tâm lý gò ép nặng nề đối với việc học lý luận; từ đó góp phần nâng cao nhận thức lý luận chính trị cho sinh viên trong nhà trường và có lập trường vững vàng để sau khi ra trường trở thành công dân tốt của xã hội, người lao động phát triển toàn diện đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp xây dựng, bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa.

Tài liệu tham khảo

1. Hồ Chí Minh: toàn tập, t.11, NXB CTQG, Hà Nội, 2011, tr 96.
2. Hồ Chí Minh: toàn tập, Sdd, t.8, tr 492 – 500.
3. V.I. Lênin: Toàn tập, t.6, NXB. Tiến bộ, Mátxcova, 1975, tr 30 - 32.
4. Hồ Chí Minh: toàn tập, NXB CTQG, Hà Nội, 1995, tập 5, tr 234.